

Marek Saj

Doktorat Pani Katarzyny Majchrzak

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 54/1-2, 511-514

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nie depozytu wiary. Kościół czerpiąc z Pisma świętego, Tradycji apostoelskiej i sukcesji apostoelskiej oraz z doświadczenia historii coraz doskonalej i wnikliwiej przekazuje i broni depozytu wiary. Poprzez wieki, a zwłaszcza współcześnie, dba on o wierny i integralny przekaz depozytu wiary. Jest to wyrazem jego pasterskiej troski.

Obydwa recenzenci wskazali pozytywne jak i negatywne walory dysertacji ks. mgr Lesława Krzyżaka i w końcowych wnioskach ocenili ją jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawie doktorskiej, tak pod względem merytorycznym jak i formalnym. Podkreślili też, że Autor dobrze zrealizował swe badawcze zamierzenia.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. mgr Lesławowi Krzyżakowi stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

o. Marek Saj CSsR

DOKTORAT PANI KATARZYNY MAJCHRZAK

Dnia 25 stycznia 2011 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej p. mgr Katarzyny Majchrzak, absolwentki wyżej wymienionego Wydziału. Doktorantka przedłożyła Radzie Wydziału rozprawę pt. *Ochrona karna prawa do życia dziecka poczętego w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*. Praca doktorska została napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem ks. prof. UKSW dr hab. Wiesława Kiwiora. Recenzentami rozprawy byli: ks. prof. UPJPII dr hab. Tomasz Rozkrut z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie i ks. prof. UKSW dr hab. Henryk Stawniak z Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Praca p. mgr Katarzyny Majchrzak składa się ze Spisu treści (s. 2-7); Wykazu skrótów (s. 8-9); Wstępu (s. 10-14); Rozdziału I: „Pojęcie aborcji – przerwanie ciąży” (s. 15-41), Rozdziału II: „Podmiot czynny przestępstwa przerwania ciąży” (s. 42-65), Rozdziału III: „Strona obiektywna przestępstwa aborcji” (s. 66-94), Rozdziału IV: „Strona subiektywna przestępstwa aborcji” (s. 95-140); Rozdziału V: „Sankcja karna” (s. 141-183); Zakończenia (s. 184-187) oraz z Bibliografii (s. 188-203).

Doktorantka w swojej autoprezentacji rozprawy doktorskiej wskazała na kilka podstawowych założeń swoich badań. Na samym początku zwróciła uwagę, że podjęła się dokonania analizy tego zagadnienia między innymi z tego powodu, że ostatnio bardzo

często poruszana jest ta kwestia, zwłaszcza w kontekście rzekomego prawa kobiet do decydowania o życiu dziecka poczętego. Prawo do życia jest jednym z podstawowych praw człowieka. Natomiast samo życie to jedno z największych wartości. Życie człowieka należy do najwyższych wartości indywidualnych i społecznych, dlatego stanowi jeden z głównych przedmiotów ochrony karnej. Norma prawa Bożego „nie zabijaj” sankcjonowana jest przez Kościół, który swoim prawem karnym chroni każde życie ludzkie od samego poczęcia aż po jego naturalną śmierć. Prawodawca kościelny w kan. 1398 *Kodeksu Prawa Kanonicznego* z 1983 roku chroni prawo do życia dziecka poczętego, które rozwija się w łonie matki.

Opracowanie tematu Autorka oparła na podstawowych źródłach prawa kanonicznego, czyli na *Kodeksie Prawa Kanonicznego* z 1983 roku oraz *Kodeks Prawa Kanonicznego* z 1917 roku. Wzięła również pod uwagę wiele dokumentów Kościoła, które poruszają kwestię ochrony karnej dziecka poczętego. Wśród nich wymienić należy przede wszystkim encyklikę *Evangelium vitae* Jana Pawła II z 25 marca 1995 roku. W swoich badaniach posłużyła się bogatą literaturą prawa karnego dotyczącą ogólnych zagadnień o przestępstwie i karze.

Doktorantka zaznaczyła, że w opracowaniu tematu posłużyła się metodą dogmatyczno-prawną. W niektórych częściach pracy zastosowała metodę historyczno-prawną. Prezentowana praca składa się z pięciu rozdziałów.

W rozdziale I zostało przedstawione pojęcie aborcji. Omówiono w nim zwłaszcza znaczenie prawne aborcji w rozumieniu *Kodeksu Prawa Kanonicznego* z 1983 roku. Podane są także informacje na temat przestępstwa aborcji w nauczaniu Kościoła na przestrzeni wieków. Jest również mowa o pojmowaniu tego czynu przestępnego w świetle Pisma Świętego.

Rozdział II poświęcony został podmiotowi czynnemu przestępstwa przerwania ciąży. Poruszono również zagadnienie współdziałania w przestępstwie aborcji, z uwzględnieniem podziału na uczestników koniecznych i niekoniecznych. Autorka rozróżniła współdziałanie fizyczne i moralne, który w przestępstwie aborcji może się przejawiać jako zlecenie, nakaz bądź podżeganie.

W rozdziale III poruszona została kwestia dotycząca strony obiektywnej przestępstwa aborcji, czyli strony przedmiotowej. Przestępstwo aborcji jest przestępstwem materialnym, czyli o jego dokonaniu decyduje skutek przestępnego działania. Do dokonania aborcji konieczna jest realizacja zamierzonego przez sprawcę skutku, to znaczy rzeczywiste przerwanie ciąży. W tej części pracy jest także mowa o usiłowaniu popełnienia przestępstwa przerwania ciąży.

Z kolei w rozdziale IV ukazano stronę subiektywną przestępstwa aborcji, czyli sprawę dotyczącą podmiotu, który popełnia przestępstwo. Przede wszystkim poruszono kwestię winy sprawcy. Omówiono ponadto okoliczności wyłączające poczynałość

i odpowiedzialność karną za aborcję, jak również okoliczności, które nie modyfikują poczytalności i odpowiedzialności karnej za przestępstwo przerwania ciąży.

Rozdział V poświęcony został odpowiedzialności sprawcy za popełnione przestępstwo przerwania ciąży. Zgodnie z kan. 1398 sankcją karną za przestępstwo skutecznego przerwania ciąży jest ekskomunika *latae sententiae*. Omówiono więc jej wymiar i skutki. Następnie Autorka przedstawiła zagadnienie abszolucji od ekskomuniki, dalej kwestię dodatkowej sankcji karnej za przestępstwo aborcji ze względu na przynależność do instytutu życia zakonnego, instytutu świeckiego bądź do stowarzyszenia życia apostołskiego, czyli karę wydalenia.

Podsumowując swoje badania Doktorantka stwierdziła, iż ochrona karna prawa do życia dziecka poczętego w prawie kanonicznym jest zagadnieniem niezwykle doniosłym, ale jednocześnie dość problematycznym. Wartość i nienaruszalność życia ludzkiego oparta jest przede wszystkim na fakcie, iż u początku każdej osoby ludzkiej znajduje się stwórczy akt Boga. Dlatego prawo do życia jest święte i powinno być chronione z należytą troską. Człowiek w fazie prenatalnej jest niemal niezauważalny i wyjątkowo bezbronny. Nie może się bronić tak, jak człowiek już urodzony, który choćby poprzez płacz lub krzyk działa na zmysł wzroku i słuchu. Dziecko poczęte, będące w łonie matki, pozostaje niejako zdane na wyobraźnię i dobrą wolę tych, od których jest uzależnione. Prawodawca kościelny ustanowił normy chroniące dziecko poczęte ze względu na jego wartość i godność osoby, a nie ze względów majątkowych, społecznych czy politycznych. Prawo do życia nie jest nadane przez władzę państwową, dlatego żadna władza nie może tego prawa nikogo pozbawiać. Niewątpliwie współcześnie wzrasta zainteresowanie prawami człowieka. Zwłaszcza dużo można usłyszeć na temat prawa do życia i prawa do wolności, kiedy są one łamane. Nikt również nie podważa znaczenia istnienia i potrzeby szanowania i przestrzegania tych praw. Jednakże problem powstaje, kiedy trzeba skonkretyzować te prawa. Pojawia się bowiem w tej sytuacji niebezpieczeństwo, że z prawem osoby trzeciej wiąże się nasz obowiązek. Wówczas nie wspominamy o należnych prawach osobie trzeciej, lecz podnosimy głos, że są łamane nasze prawa. Takim przykładem jest, niestety, prawo do życia dziecka poczętego, kiedy matka nie zauważa, że to dziecko ma prawo do życia i do dalszego rozwoju i nie chroni go przed niebezpieczeństwem. Przeciwnie, matka podnosi wtedy głos, ale w obronie swego prawa do wolności, do decydowania o własnej przyszłości i o własnym życiu. Należy wyraźnie podkreślić, że dziecko poczęte w pewnym sensie zależne jest od matki, ale – w świetle nauki Kościoła i kanonicznego prawa karnego – nie daje jej to żadnego prawa, aby swobodnie decydować o jego życiu. Analiza problematyki dotyczącej ochrony karnej prawa do życia dziecka poczętego w *Kodeksie Prawa Kanonicznego* z 1983 roku nasuwa oczywisty wniosek, że jest to niewątpliwie istotne zagadnienie, które wymaga zainteresowania w sferze

kanonicznego prawa karnego, a nie tylko w sferze problemów etycznych związanych z przestępstwem przerwania ciąży.

Obydwaj recenzenci wskazali pozytywne jak i negatywne walory dysertacji p. mgr Katarzyny Majchrzak i w końcowych wnioskach ocenili ją jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawie doktorskiej, tak pod względem merytorycznym jak i formalnym. Podkreślili też, że Autorka dobrze zrealizowała swe badawcze zamierzenia.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała p. mgr Katarzynie Majchrzak stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

o. Marek Saj CSsR